

Bewoners Bedrijven

Bouwen aan een sterke sector

INHOUD

De lijm van de samenleving	3
Wat zijn BewonersBedrijven?	4
Interview Wilmien Haverkamp <i>“We moeten het samen doen, inwoners én overheid.”</i>	6
De financiën van BewonersBedrijven	8
Belangrijke inkomstenbronnen	11
Interview Tweede Kamerlid Harry van der Molen <i>over sociale impact van BewonersBedrijven</i>	14
Banen en ondernemerschap	16
Ondernemingsvormen	19
Impact van BewonersBedrijven	20
Interview Reinout Kleinhans <i>over de ontwikkeling van BewonersBedrijven:</i> <i>“ze zitten in de lift”</i>	22
Communicatiemiddelen	23
Op weg naar een nieuwe economie	26
Prikbord	28
De deelnemers	30
Interview Margriet Schreuders <i>“Deze nieuwe vorm van particulier initiatief levert goede resultaten op.”</i>	31

De lijm van de samenleving

Voorwoord door Thijs van Mierlo, directeur van het LSA

Het is 2011. In de wijken van Nederland begint de wijkaanpak lekker op gang te komen. Het kabinet Rutte-I worstelt met een samenstelling die al snel onhaalbaar blijkt. Minister Piet Hein Donner werkt al een tijd aan de kabinetsvisie op burgerschap. Wijkaanpak krijgt van het zittende kabinet steun en minister Donner onderzoekt wat hij daar mee aan moet.

Met bewoners, medewerkers en bestuurders van gemeenten en corporaties stonden we in datzelfde jaar in een groot en wat vervallen schoolgebouw in de Londense wijk Tottenham. We werden omver geblazen door de krachtige leider van de Selby Trust, Sona Mahtani. "Wij kunnen dingen die de overheid niet kan, zelfs niet als ze het zou willen. Wij zijn de lijm van de gemeenschap. Alle verschillende culturen komen hier samen."

Actieve bewoners in Nederland timmerden net zo hard aan de weg. Met een hoop ondernemingslust heeft LSA ambitieuze BewonersBedrijven verder op weg geholpen. Zo konden zij de kracht van de gemeenschap inzetten om het hoofd te bieden aan de maatschappelijke uitdagingen die op aandachtswijken afkomen. Dat ging met vallen en opstaan. De zoektocht naar kansrijke omstandigheden voor succes was ingewikkeld, maar bracht ons vooruit. Het enthousiasme van bewonersgroepen die meededen was groot. BewonersBedrijven experimenteerden, ploeterden door en vierden grote successen. De gift van de Nationale Postcodeloterij was een geweldige opsteker.

Bewoners aan het roer

Het is nu september 2019 en we kijken met trots terug. In veel buurten en wijken staan bewoners aan het roer van wijkverbetering. Ze doorstonden de economische crisis en de aanpak van BewonersBedrijven is stevig verankerd in diverse dorpen en steden. Ondernemerschap en gemeenschap blijken prima samen te gaan. Sona had gelijk: wij zijn de lijm van de samenleving!

Zijn we er dan nu? Wat mij betreft een volmondig nee! We willen met BewonersBedrijven nog zoveel meer bereiken. En ik nodig je hierbij uit: draag bij aan de bouw van een opkomende sector die straks niet meer weg te denken is uit de nieuwe economie van Nederland.

"Wij kunnen dingen die de overheid niet kan, zelfs niet als ze het zou willen."

IN SELBY WE TRUST

Selby Trust is een BewonersBedrijf in Tottenham en Haringey (Londen). In het grote multifunctionele centrum vindt een grote diversiteit aan culturen en nationaliteiten een plek.

Bewoners werken onder één dak aan de ontwikkeling van economie, milieu, gezondheid, veiligheid en sociale cohesie in de gemeenschap. Onder hen zijn veel bewoners die als vluchteling naar Londen kwamen. BewonersBedrijf Selby Trust draait per jaar ruim een miljoen pond omzet en heeft een grote impact op de buurt.

www.selbytrust.co.uk

Wat zijn BewonersBedrijven?

Introductie door Marieke Boeije

Het onderzoek

BewonersBedrijven groeien en worden steeds professioneler. Omdat we na jaren van pionieren meer inzicht wilden krijgen in het reilen en zeilen van deze sector in ontwikkeling, deden we een groot onderzoek.

We gingen op bezoek bij een kleine twintig BewonersBedrijven door het hele land – en dat is nog maar een fractie. De jaarrekeningen kwamen met een pot koffie op tafel en de BewonersBedrijven lieten zien welke resultaten ze boekten, welke inkomstenstromen ze hadden en hoe dat zich vertaalde in werkgelegenheid, bereik en impact op de wijkeconomie en buurtbewoners. Dankzij de openheid van de BewonersBedrijven kunnen we voor het eerst in kaart brengen welke economische én maatschappelijke resultaten er worden geboekt.

Een rondje Nederland liet ons weer zien wat een werk er wordt verzet. De BewonersBedrijven zijn een thuis voor wijkbewoners die lang nergens een plek hadden. Deze ondernemende bewoners zorgen voor bedrijvigheid in panden die anders leeg zouden staan. Zowel vrijwilligers als mensen in begeleide (leer)werkposities hebben een plek om op eigen tempo bij te dragen en nieuwe dingen te leren.

BewonersBedrijf levert wijkaanpak

Van zorg en welzijn tot het opknappen van parken, portieken, en panden en van werk tot onderwijs en gezonde voeding. Zo hebben BewonersBedrijven veel invloed op de leefbaarheid in de wijk en maken ze met bewoners onderling de buurt prettiger en veiliger om te wonen en te werken. Het lijken wat dat betreft net wijkaanpakken maar dan vanuit bewoners. Mensen die wonen en werken in de wijk zien kansen omdat ze er elke dag zijn. Ze grijpen die kans om er een fijne, actieve en sociale plek van te maken waar iedereen welkom is én weer meedoet.

BewonersBedrijven hebben een hart dat klopt voor een betere wijk. Combineer dat met een ondernemende geest en je ziet dat er op veel plekken geld in het laatje komt terwijl bewoners een meer onafhankelijke positie krijgen. Bewoners hebben invloed op waar het met de wijk naar toe gaat. En dat is zo gek nog niet, want wie weet er beter dan bewoners zelf welke impulsen er nodig zijn?

Marieke Boeije is projectleider BewonersBedrijven bij het LSA en werkte de afgelopen jaren samen met vele initiatiefnemers door het land.

BewonersBedrijven hebben een ondernemende geest en een hart dat klopt voor de wijk

WAT IS EEN BEWONERSBEDRIJF?

Dat zie je in dit filmpje. De beelden zijn gemaakt bij BewonersBedrijf Heechterp-Schieringen in Leeuwarden en BewonersBedrijf Malburgen in Arnhem.

www.isabewoners.nl/ondernemen/video-wat-zijn-bewonersbedrijven

EEN BEWONERSBEDRIJF

- Wordt door bewoners gerund
- Zoekt samenwerking met andere organisaties in de buurt op
- Focust op de verbetering van fysieke, sociale en economische leefbaarheid
- Investeert winst in de wijk

“Inwoners staan echt zelf aan het roer met als doel dat iedereen mee kan doen”

Wilmien Haverkamp is burgemeester van gemeente Tubbergen en ging in 2011 met het LSA mee op studiereis naar Engeland om een aantal *community enterprises* te bezoeken.

“Nevenheid waar het kan, overheid waar het moet,” dat is het motto van Wilmien Haverkamp. Ze ziet het verbinden van inwoners en overheid als een van haar belangrijkste taken. “Als we echt iets willen, moeten we dat faciliteren. Zo voorkom je dat mensen vastlopen in allerlei systemen.”

Wij kunnen dit beter en goedkoper

Voordat ze burgemeester werd, was Haverkamp stadsdeelmanager van Enschede-Noord. Ze nodigde toen een aantal actieve inwoners uit om mee te gaan op een studiereis naar Engeland. Daar was Haverkamp samen met LSA te gast bij Selby Trust in het Londense Tottenham. “In die buurt komen zoveel verschillende culturen samen, er was zoveel diversiteit. Bewoners beheerden op een hele ondernemende manier een enorm terrein met faciliteiten zoals scholen, sportclubs, startende bedrijfjes en een wijkrestaurant. Ook werden er grote Indiase bruiloften en partijen gehouden. Ik waardeerde de instelling van deze inwoners enorm: ‘Wij kunnen dit beter én goedkoper organiseren dan de overheid, want wij weten precies wat deze buurt nodig

heeft.” Maar, ze namen ook de verantwoordelijkheid die daarbij komt kijken’.

Voorkom dat mensen vastlopen in systemen

De verantwoordelijkheid bij bewoners leggen, dat wil Haverkamp na het bezoek aan Selby Trust zelf ook. “In Enschede-Noord stonden een paar panden leeg. ‘Wauw, daar kunnen we wat mee’, dachten inwoners. Ik zie het als mijn taak om op zo’n moment de politiek, bestuur en de afdeling vastgoed bij de bewoners aan tafel te krijgen om met elkaar in gesprek te gaan over de mogelijkheden”.

Zo ontstond ook Beien, een BewonersBedrijf in Enschede Noord dat een leegstaand schoolgebouw overnam en nu succesvol beheert en exploiteert. Beien werkt op een ondernemende manier aan een duurzame, veilige en hechte wijk. Haverkamp: “Ze hebben een plek neergezet voor iedereen. Of je nu op zoek bent naar werk, structuur, zorg, taal – je vindt het bij het BewonersBedrijf. Alle onderdelen van het leven komen er samen.”

“We moeten het samen doen, inwoners én overheid. En ervoor zorgen dat mensen de weg vinden bij hun lokale overheid. Zo voorkom je dat ze vastlopen in allerlei systemen. Dus dat betekent dat ik dichtbij

moet zijn, maar tegelijkertijd ook ruimte geef en niet overal bovenop hoeft te zitten!”

Diverse wijken, diverse aanpakken

“Ik zie ook in Nederland een enorme diversiteit aan BewonersBedrijven. Dat is mooi en ook heel logisch. Elke wijk heeft een heel eigen DNA en heeft dus ook een eigen aanpak nodig. BewonersBedrijven snappen dat heel goed en zetten in op thema’s die zij belangrijk vinden. Daar zie je dus ook het onderscheidende karakter van BewonersBedrijven: inwoners staan echt zelf aan het roer met als doel dat iedereen mee kan doen.”

Inmiddels is Haverkamp alweer twee jaar burgemeester van gemeente Tubbergen. “In 2015 zijn we in Tubbergen begonnen met het proces Mijn Dorp 2030, waarbij we inwoners hebben uitgedaagd om zelf na te denken over de toekomst van hun kernen. Het blijft hier niet alleen bij een toekomstvisie, plannen worden ook daadwerkelijk uitgevoerd.” In plaats van een politiek coalitieakkoord, is er in 2018 dan ook samen met inwoners gewerkt aan een Maatschappelijk Akkoord. Dit akkoord vormt de agenda met concrete thema’s waaraan inwoners, (maatschappelijke) ondernemers en gemeente in de komende jaren samen gaan werken.

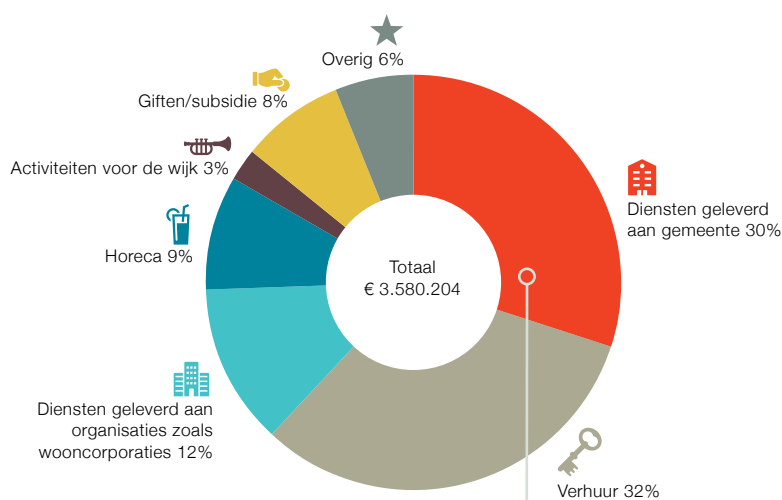
De financiën

BewonersBedrijven draaien een omzet van ruim 3,5 miljoen euro

Omzet

Nog geen tiende van de inkomsten van BewonersBedrijven komt uit fondsen en subsidies. BewonersBedrijven maken in de opstartfase wel gebruik van zulke investeringen, maar na verloop van tijd is het nog maar een kleine inkomstbron. Indrukwekkend, want dat betekent dat de initiatieven andere bronnen aanboren. Verhuur van vastgoed is een belangrijke geldstroom. Het mes snijdt aan twee kanten want vastgoed geeft een bewonersinitiatief ook een gezicht in de wijk. Hoewel veel BewonersBedrijven graag rendabele horeca combineren met een ontmoetingsfunctie, leveren buurtcafés of wijkrestaurants vaak nog weinig op.

DE OMZET VAN
BEWONERSBEDRIJVEN IN 2017

Maar liefst een derde van de inkomsten verdienen BewonersBedrijven doordat ze een tegenprestatie leveren aan gemeentes. Het Apeldoornse BewonersBedrijf Zuid Doet Samen heeft bijvoorbeeld aanspraak gemaakt op WMO-budgetten en nam met dat geld buurtassistenten aan.

DE GAS!FABRIEK STOOMT WEER

Net buiten het hart van Alkmaar transformeerde een BewonersBedrijf een totaal verpauperd pand tot een prachtige locatie.

De oude gasfabriek was en is (weer) een beeldbepalend monument in de wijk. Het eeuwenoude pand werd in een nieuw jasje gestoken met behulp van een lening, startkapitaal van fondsen en LSA en eigen inbreng. De opgeknapte fabriek is nu een ontmoetingsplek. Gasten kunnen elke maand een hapje eten in het wijkrestaurant waar dagbesteders en vrijwilligers werken en verschillende buurtbewoners elke maand een ander menu koken. Ook wordt de locatie veelvuldig geboekt voor vergaderingen, festivals en feesten.

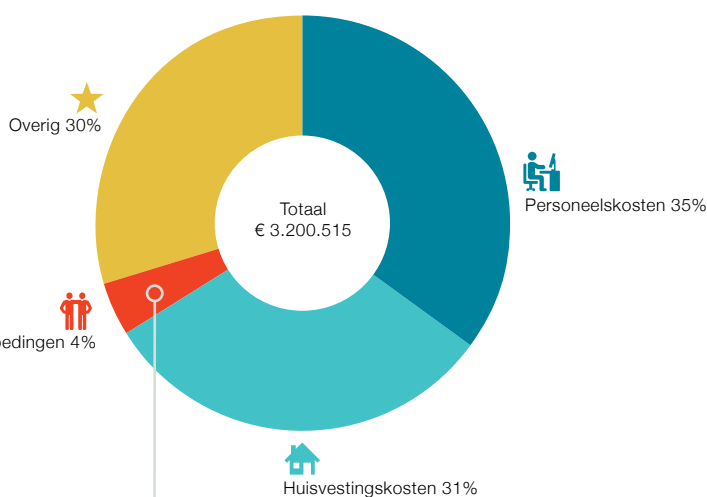
Claire Bruin is initiatiefnemer en vertelt: "Wij wilden het erfgoed een tweede kans geven. Maar ook mensen een veilige plek bieden om te werken en te leren. Dat komt hier mooi samen."

"Wij wilden het erfgoed een tweede kans geven. Maar ook mensen een veilige plek bieden om te werken en te leren."

Kosten

Net zoals bij veel commerciële ondernemingen, zijn huisvesting en personeelskosten de grootste uitgaven van BewonersBedrijven. Tussen BewonersBedrijven bestaan grote verschillen als het gaat om bestedingen: sommigen draaien volledig zonder betaald personeel, terwijl anderen juist mensen uit de buurt in dienst nemen dankzij de budgetten die ze binnenhalen.

DE KOSTEN VAN BEWONERSBEDRIJVEN IN 2017

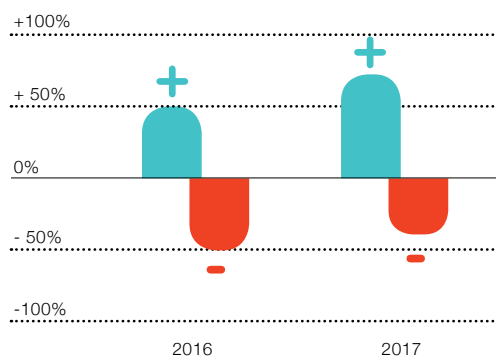

BewonersBedrijven keerden in totaal €135.000 euro aan vrijwilligersvergoedingen uit. Daarmee werd de koopkracht van de vrijwilligers vergroot en kreeg de wijk economie een impuls.

Winst

Steeds meer BewonersBedrijven maken winst. Toch waren de winstcijfers niet eenduidig en dus niet makkelijk te vergelijken. Soms worden investeringen meegenomen in de exploitatie en er wordt vaak direct geïnvesteerd in sociale doelen in de wijk of het onderhoud van een gebouw. Tegenover zulke activiteiten staan vaak geen directe inkomsten, maar ze hebben grote impact op de buurt(bewoners) en worden daarom gefinancierd uit de winst.

AANDEEL BEWONERSBEDRIJVEN DAT WINST MAAKT GROEIT

KANSEN VOOR KINDEREN

De winst die BewonersBedrijf Malburgen maakt stroomt direct terug in de wijk. "We zetten vooral in op kansen voor kinderen," vertelt directeur Walter Klein Nienhuis.

"Wil je in de toekomst van de wijk investeren, dan moet je met kinderen beginnen." Zo zorgde het BewonersBedrijf voor de aanleg van een mooie speel- en ontmoetingstuin voor de wijk. Ook gaven ze scholen geld om bijvoorbeeld een sportdocent in te huren of nieuw lesmateriaal aan te schaffen. Eén school nam de leerlingen mee naar het circus, een hele belevenis voor kinderen die normaalgesproken niet met kunst en cultuur in aanraking komen. Walter: "Allemaal om te zorgen dat kinderen in zichzelf geloven, talenten kunnen ontwikkelen en dromen durven najagen."

Belangrijke inkomstenbronnen

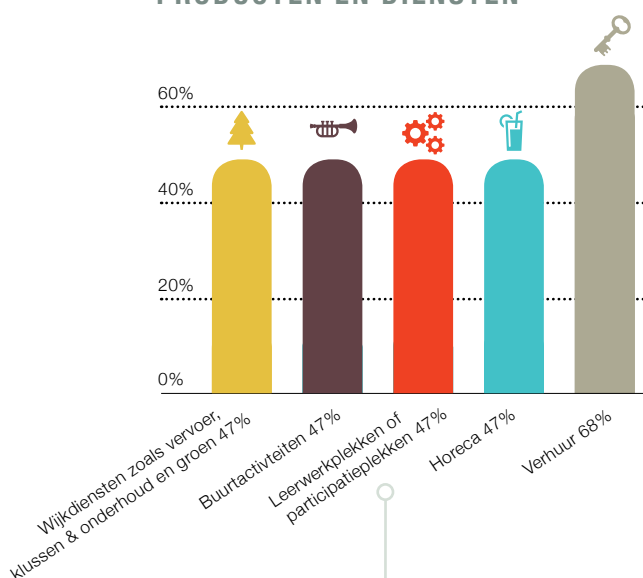
Kansen zien en verzilveren

Horeca in je businessmodel

Bij veel BewonersBedrijven is horeca onderdeel van het businessmodel. Dat is logisch als je bedenkt dat het verbeteren van sociale cohesie in de wijk een belangrijk doel is. Een ontmoetingsplek ondersteunt het ontmoeten en verbinden. De horeca is op dit moment nog weinig rendabel, een goed café of restaurant runnen wordt vaak onderschat. Zo ontbreekt het de initiatiefnemers vaak aan gedegen horeca-ervaring of sluit het aanbod niet aan bij de doelgroep.

Toch hebben enkele Bewonersbedrijven al wel een succesvol concept gevonden. Zo heeft Westside Slotermeer een hip café waar gerechten worden geserveerd die recht doen aan de diversiteit aan culturen in de wijk. Eet smakelijk!

PRODUCTEN EN DIENSTEN

Een ontmoetingsplek ondersteunt het ontmoeten en verbinden

Vrijwel elk BewonersBedrijf zet in op diverse producten en diensten. Meestal vanwege de spreiding van risico's maar nog vaker simpelweg omdat er zoveel uitdagingen liggen. Vaak gaat de meeste energie in de sociale activiteiten zitten. En daar staat lang niet altijd budget tegenover omdat een gemeente bijvoorbeeld niet bereid is om er voor te betalen. Voor veel BewonersBedrijven is dat een uitdaging.

TE GAST BIJ CRABBEHOEVE

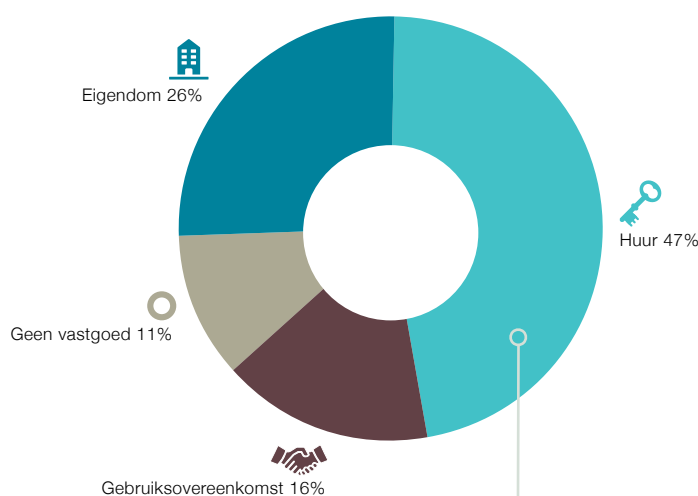
Bij Stichting Crabbehoeve in Dordrecht koppelen ze de verhuur van ruimtes aan catering uit eigen keuken. Kom je een paar uur vergaderen? Dan neem je lunch of diner af van het BewonersBedrijf. De keuken wordt gerund door vrijwilligers en mensen die een participatiewerkplek hebben. Zo doen ze ervaring op en versterken ze hun sociale netwerk.

Vastgoed

Bij zo goed als alle BewonersBedrijven speelt vastgoed een essentiële rol. Zo is het een belangrijke inkomstenbron die zorgt voor een stevige financiële basis. Ook zijn veel van de panden gezichtsbepalend. Ze hebben vaak een centrale plek in de buurt en krijgen nog meer karakter door de ontmoetingen en activiteiten die BewonersBedrijven organiseren. Bovendien zorgt het gezamenlijke opknappen en gebruiken van een (vervallen) gebouw in tijden van leegstand voor een veiliger gevoel in de wijk.

BEHEER VAN HET (MAATSCHAPPELIJK) VASTGOED

Bijna de helft van de BewonersBedrijven met vastgoed heeft een huurcontract en betaalt een marktconforme huur. Soms wordt een verlaagde huurprijs betaald als de bewoners het zelf opknappen en het onderhoud voor eigen rekening nemen.

De financiering van een gebouw

Een kwart van de BewonersBedrijven heeft een pand in eigendom. BewonersBedrijven hebben verschillende manieren om dat eigendom te financieren. In een paar gevallen werden oude panden door de gemeente voor een symbolisch bedrag verkocht aan BewonersBedrijven. Zo werd een oud schoolpand in Emmen voor 1 euro overgedragen aan de bewoners van Op Eigen Houtje. De gemeente bedong wel een terugkoopgarantie voor het geval het niet goed zou uitpakken. Vaker wordt de aankoop gefinancierd met een mix aan financieringsinstrumenten zoals geld van fondsen, een hypotheek van een bank en eigen inbreng.

'T LUUKSKE: BEWONERS WORDEN AANDEELHOUDERS

Bewoners van Wellerlooi kochten leden-certificaten en werden daarmee aandeelhouder van BewonersBedrijf 't Luukske.

Er werd ruim 25.000 euro opgehaald en misschien nog wel belangrijker: de betrokkenheid van bewoners bij het project groeide enorm. Een gedeelte van het geld werd gebruikt voor de bouw van een nieuwe sporthal. Daar kunnen nu scholen, sportverenigingen en scoutingclubs terecht en de hal wordt ook verhuurd als groepsaccommodatie. Een slimme constructie waarmee geldstromen van buiten het dorp ingezet worden om voorzieningen van de lokale gemeenschap in stand te houden. Het draait inmiddels zo goed dat de bewoners(aandeelhouders) terugbetaald kunnen worden.

De toekomst van maatschappelijk vastgoed

Het is voor bewoners niet gemakkelijk om vastgoed in handen te krijgen. Anders dan in bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, is het in Nederland vaak de economische situatie of de gemeentekas die bepaalt of bewoners in aanmerking komen om een pand over te nemen.

Het LSA is voorstander van het 'recht op overname', een recht waarmee bewonersgroepen het eerste recht hebben op de koop van vastgoed. Dit recht gaat uit van twee principes. Ten eerste weten bewoners het beste wat er nodig is in de wijk en doordat bewoners meer zeggenschap hebben, werken deze voorzieningen beter. Ten tweede kan vastgoed bewonersgroepen in staat stellen eigen inkomen te genereren en zo kunnen ze beter aan hun maatschappelijke doelstellingen werken.

VASTGOED ALS ASSET: JA!

LSA ontwikkelde een brochure met tips en verhalen van bewoners die een pand overnamen van gemeenten en woningcorporaties.

www.lsabewoners.nl/ondernemen/vastgoed

Betaalde diensten

Naast horeca en vastgoed, biedt ook het onderhouden van openbare ruimte kansen, zo liet BewonersBedrijf Heechterp-Schieringen zien. Als een van de eerste bewonersinitiatieven voerden ze een betaalde opdracht uit voor de gemeente Leeuwarden. Ze namen het onderhoud van groen in de wijk over. Dit BewonersBedrijf trok daar bewust niet een persoon voor aan, maar koos ervoor om een grotere groep mensen te betrekken bij het groenonderhoud. Zo kunnen wijkbewoners samen ervaring opdoen met groenonderhoud, terwijl ze ook hun netwerk versterken. Dat sluit ook aan bij de doelen van veel gemeentes.

Van het geld dat het BewonersBedrijf Heechterp-Schieringen van de gemeente kreeg voor de opdracht, worden onder andere vrijwilligersvergoedingen betaald. Dit biedt wat verlichting van armoedestress die sommige bewoners ervaren. Vrijwilligers komen het geld op locatie ophalen, zodat het ook een moment is elkaar even te spreken en ontmoeten. Een deel van de inkomsten wordt vrijgemaakt voor opleiding van de vrijwilligers.

“Voor elke euro die ik investeerde, kreeg ik twee euro sociale impact terug.”

Tweede Kamerlid Harry van der Molen (CDA) was één van de eerste wethouders die de samenwerking met een BewonersBedrijf aanging. Dat gebeurde in de Leeuwarder wijk Heechterp-Schieringen.

Van der Molen: “Ik zag dat de aanbesteding aan het BewonersBedrijf veel meer opleverde dan wanneer we het groenonderhoud volledig door onze buitendienst lieten uitvoeren. Voor elke euro die ik investeerde, kreeg ik twee euro sociale impact terug.” Het mes sneed aan twee kanten, want BewonersBedrijf Heechterp-Schieringen kreeg zo een vaste inkomstenstroom.

Schoffelen, maaien, snoeien: het is zo simpel nog niet, en daarom wilde Van der Molen de bewoners een vliegende start laten maken. “De bewoners kregen van de gemeente een kruiwagen, overalls – goed materiaal. De buitendienst gaf de bewoners een training, zodat ze goed uit de startblokken kwamen. Dat is voor medewerkers van de gemeente ook fantastisch. Je creëert zo een project dat je helemaal samen met burgers runt.” Op den duur ging de buitendienst schaften in wijkgebouwen. “Je kunt wel elke keer tussen de middag naar een centraal gebouw rijden, maar waarom lunch je niet in de straat waar je aan het werk bent? Dan komen de centen voor de lunchruimte ook nog eens daar terecht!”

Elke euro levert twee euro extra sociale impact op
“Ik zag dat de aanbesteding aan BewonersBedrijf

Heechterp-Schieringen veel meer opleverde dan wanneer we het groenonderhoud volledig door onze buitendienst lieten uitvoeren. Voor elke euro die ik investeerde, kreeg ik twee euro sociale impact terug. En die ene euro moest ik tóch al uitgeven dus dan kan ik hem beter in een succesvol wijkbedrijf stoppen. Ik merkte dat de leefbaarheid verbeterde doordat mensen zonder baan nu toch mee konden draaien in het wijkbedrijf. Dat is precies de verantwoordelijkheid van de gemeente: mensen inschakelen die aan de kant staan.”

Het vraagt een honderd procent andere manier van denken bij een gemeente, weet Van der Molen. “De gemiddelde bewoner loopt niet harder omdat de gemeente een financieel probleem heeft. Zo’n samenwerking tussen gemeente en bewoners werkt dus ook niet als je het insteekt als een bezuinigingsmaatregel. Het moet echt een inhoudelijke keuze van de gemeente zijn.”

Natuurlijk was er bij de gemeente wat schroom over deze nieuwe vorm van bewonersbetrokkenheid, vertelt Van der Molen. “Bij een ander project gaven we bijvoorbeeld 400.000 euro per jaar voor bewonersinitiatieven rechtstreeks aan inwoners, zodat zij het konden besteden. Ambtenaren dachten: daar zien we nooit meer wat van terug. Wat denk je? Bewoners gaven het geld lang niet volledig uit. Ze dachten: ‘Fijn dat we het hebben, maar hier moeten we ook heel zuinig op zijn.’ Daar keken de ambtenaren wel van

op. Bij de gemeente maak je geld op als het over is, want anders moet je het teruggeven.” Van der Molen heeft wat dat betreft groot vertrouwen in bewoners. “Je hebt vast een keer een penningmeester die er met de pot vandoor gaat, maar dat heb ik al die jaren niet meegemaakt.”

Laat bewoners een gemeente uitdagen

“Het zou eigenlijk de standaard moeten zijn in Nederland, maar bij veel gemeenten staat de optie om op deze manier samen te werken met bewoners niet op de radar,” denkt Van der Molen. “Ze vinden het veel te ingewikkeld, want ze hebben al aanbesteed, hoor ik dan. Ik heb die discussie zelf ook vaak gevoerd en dan blijkt er in de praktijk heel veel mogelijk.”

“Mijn stelregel is: publieke taken kunnen ook door niet-publieke instellingen worden uitgevoerd. Daar moet je met een bewonerscollectief of wijkbedrijf gewoon zakelijke afspraken over maken.” Nu onderzoekt Van der Molen met collega’s uit de Tweede Kamer de mogelijkheden om Right to Challenge wettelijk te verankeren. Dat zou bewoners het recht geven om de gemeente uit te dagen. “Je kunt niet afdwingen dat een gemeente er vervolgens in meegaat, maar als bewoners zeggen: ‘Dat kunnen we als wijk beter, laat het maar aan ons over’, waarom zijn de wijkbewoners zelf dan niet de eerste kandidaat?”

Banen en ondernemerschap

Ssssst, hier wordt gewerkt

Aan de bak!

Zodra je over de drempel stapt bij een Bewoners-Bedrijf zie je het meteen: hier gebeurt van alles en hier wordt gewerkt. Er is ruimte voor een bakkie en even bijkletsen, maar de dynamiek is anders dan in veel buurthuizen of wijkcentra die gerund worden door welzijn. BewonersBedrijven werken vaak in opdracht van klanten en daarom moet er geleverd worden. Tuinbankjes timmeren, zwerfval opruimen, catering verzorgen en beheer van een portiekflat zijn maar enkele voorbeelden van de werkzaamheden.

Betaald werk

Mensen die dat willen, worden gestimuleerd richting ondernemerschap en een baan. Hoewel de doorstroom naar betaald werk geen doel op zich is, gaat bijna iedereen die er binnenkomt na een tijd weer actief aan de slag. Als mensen om welke reden dan ook helemaal opgebrand zijn, vinden ze de ruimte om op eigen tempo weer op te krabbelen en bij te dragen. Soms gebeurt dat na jarenlang thuiszitten of een burn-out, de redenen lopen uiteen. Voorop staat dat mensen een invulling geven aan de dag die zij zinvol vinden en ervaren dat ze weer een steentje bij dragen aan de maatschappij. Dat is iets wat veel mensen missen als ze (door omstandigheden) niet werken.

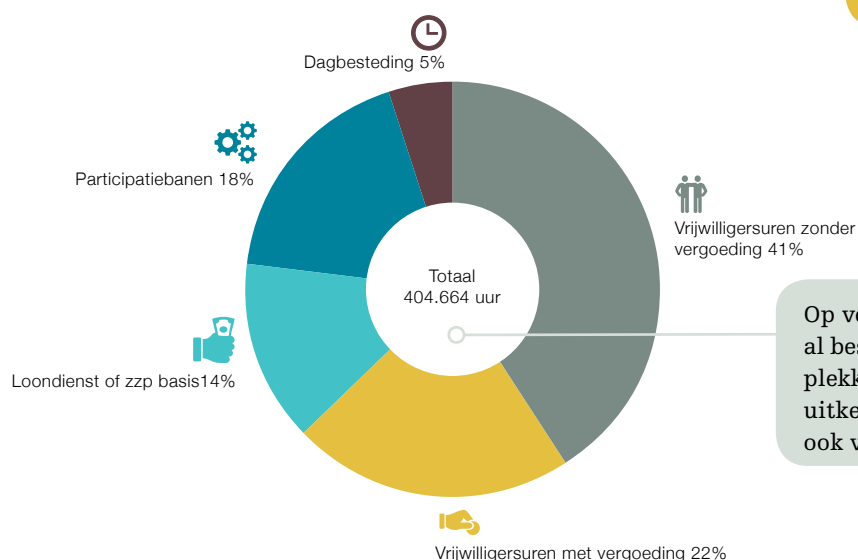

WERKEN BIJ FORT VREESWIJK

“Vrijwilligers? Daar draait onze hele organisatie op!” vertelt Monique de Beer.

Ze is één van de bestuursleden van Bewoners-Bedrijf Fort Vreeswijk uit Nieuwegein. Monique: “Wij zouden nergens zijn zonder onze ruim 40 vrijwilligers.” Het is niet altijd gemakkelijk om een vrijwilligersorganisatie te runnen. Zo is niet altijd duidelijk voor iedereen wie er in de dagelijkse gang van zaken een besluit kan nemen. Monique: “Daarom dragen we een deel van de zeggenschap van het bestuur over aan vrijwilligers. Zo kunnen ze meer invulling geven aan programmering en operationeel beheer. We willen deze mensen daarvoor ook belonen met een vrijwilligersvergoeding.”

DE BANEN BIJ BEWONERSBEDRIJVEN

Op veel plekken bieden BewonersBedrijven al beschut werk, dagbesteding of participatieplekken voor mensen met een bijstandsuitkering. Nog niet altijd krijgen ze daar ook voor betaald.

Vrijwilligerswerk

Buurtbewoners zetten zich ook vrijwillig in voor BewonersBedrijven. Met ruim 800 vrijwilligers zijn de BewonersBedrijven voor veel mensen een plaats om zich (weer) thuis te voelen, iets voor een ander te betekenen of even op adem te komen. Vrijwilligers zijn bijvoorbeeld met pensioen, bevinden zich in-between-jobs of zijn lang werkloos en willen re-integreren terwijl ze werkervaring en een netwerk opdoen.

19 BewonersBedrijven creëren samen:

- 45 dagbestedingsplekken
- 86 participatieplekken
- 821 vrijwilligersplekken
- ruim 50 betaalde dienstverbanden

NEDERLANDS LEREN BIJ HET TROPISCH AQUARIUM

Bij het Groningse Wijkbedrijf Selwerd werd een oud schoollokaal omgebouwd tot een tropisch aquarium. Oprichter Douwe verzorgt de vissen samen met participatiemedewerkers die in de buurt wonen

Zo is er Mahmoud, die alles weet van kweekvissen en in Syrië een huis vol met aquaria had. "Hier kan ik die kennis delen met andere mensen. Ik heb er veel plezier in. De vissen herkennen mijn gezicht en stem. Daarom voed ik ze altijd met de hand. Dan krijg ik meer reactie." Terwijl hij zich over de vissen ontfermt, leert hij de Nederlandse taal.

Zijn collega Arjen werkte meer dan dertig jaar als planner bij KPN, maar voelde een burn-out naderen

terwijl hij midden in een echtscheiding zat. "Met een regeling heb ik afscheid genomen van het bedrijf. Toen knalde de crisis erin en kwam ik er niet meer tussen. Op een gegeven moment word je vijftig, en dan is het nog moeilijker om een baan te vinden. Ik kwam tussen wal en schip terecht, kwam terecht in een isolement. Ik kwam aan, bewoog minder, mijn wereldje werd klein. Via de gemeente kreeg ik een participatiebaan bij Selwerd. Als er veel door je hoofd spookt, ga je even met de vissen bezig en dan denk je nergens meer aan. Het werkt therapeutisch. In het eerste jaar kwam ik hier elke dag, wel veertig uur per week. Ik was zo blij dat ik weer mocht. Ik viel tien kilo af, kwam weer onder de mensen, en er wordt hier dankbaar gebruik gemaakt van mijn kwaliteiten."

DE IDEALE RECHTSVORM

De ultieme rechtsvorm voor Bewoners-Bedrijven bestaat nog niet.

Daarom kiezen veel BewonersBedrijven voor een combinatie van rechtsvormen. Social Enterprise NL pleit voor een nieuwe rechtsvorm die zorgt dat de sector meer slagkracht krijgt. Behalve grote praktische voordelen, zou een aparte rechtsvorm voor sociale ondernemingen ook de herkenbaarheid van de sector vergroten.

Ondernemingsvormen

Sociaal, zakelijk én democratisch geregeld

Zoektocht naar rechtsvorm

Onder BewonersBedrijven is een stichting de meest gekozen rechtsvorm. Het (onbezoldigd) bestuur bestaat vaak uit wijkbewoners, die soms samen besturen met mensen uit de regio die een specifieke expertise inbrengen. In de praktijk is het wel een zoektocht om in de eigen wijk genoeg goede bestuurders te vinden. Daardoor lukt het nog niet altijd om op dat gebied ook in de wijk te wortelen.

Er is nog een andere reden waarom de meeste BewonersBedrijven als stichting opereren. Die rechtsvorm heeft geen winstoogmerk, maar geeft BewonersBedrijven wel de ruimte om te ondernemen. En zolang de geboekte winst wordt besteed aan de doelstellingen van de stichting, hoeven ze er geen belasting over te betalen. Een stichting biedt ten slotte de mogelijkheid om een ANBI-status te krijgen en dat is gunstig voor donateurs omdat ze giften fiscaal kunnen aftrekken.

Het kiezen van de juiste rechtsvorm hangt ook samen met de vraag hoe bewoners formele zeggenschap en (bestuurs)verantwoordelijkheid willen organiseren. Er wordt sterk gehecht aan democratische principes en waar mogelijk staan dan ook altijd wijkbewoners aan het roer. Als je bewoners veel zeggenschap wil geven, sluit een vereniging of coöperatie het beste aan. Hoewel het misschien wel de meest democratische rechtsvorm is, wordt nu niet vaak gekozen voor een coöperatieve vereniging. De ervaring leert dat die rechtsvorm niet aansluit bij de snelheid waarmee in de opstartfase (kleine) beslissingen gemaakt moeten worden.

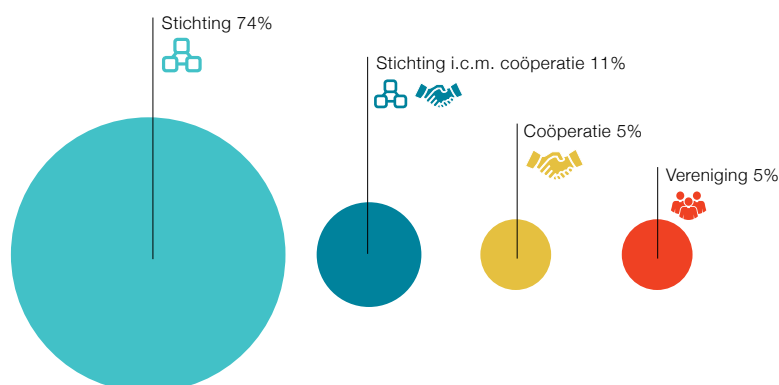

COÖPERATIE ZIT COPERNIKKEL ALS GEGOTEN

“We startten als een stichting. Dat gaf ons de mogelijkheid om een aantal belangrijke eerste stappen te zetten, zoals een bankrekening openen en de eerste fondsenwerving,” vertelt Wieke Wijnen van BewonersBedrijf de Copernikkel.

Drie jaar later is naast de stichting ook een coöperatie opgericht. Bewonersinitiatieven en bedrijfjes zoals de Klussendienst en de Wereldkeuken werden daar lid van. Binnen de coöperatie versterken de leden elkaar door gebruik te maken van elkaars diensten. Wieke: “Eén van de redenen waarom we toch de stichting naast de coöperatie laten bestaan is dat bij de Copernikkel veel vrijwilligers actief zijn. Die willen we graag belonen voor hun harde werk.” Een vrijwilligersvergoeding mag niet betaald worden vanuit een coöperatie maar vanuit een stichting kun je die vergoeding wel uitkeren.

DE RECHTSVORMEN VAN BEWONERSBEDRIJVEN

Impact

Daar doen we het voor

Succes laten zien

Hoewel we startten met de cijfers en de financiële resultaten van BewonersBedrijven, stuitte we op verhalen die niet in getallen uitgedrukt kunnen worden. Het onderzoek laat dus zien hoeveel geld er binnenkwam, wat er met de inkomsten gedaan werd, hoeveel mensen via activiteiten betrokken werden en waar nog financiële kansen liggen.

Maar de activiteiten resulteren ook in impact die niet in euro's uit te drukken is. Daarom is het belangrijk de verhalen achter de cijfers naar boven te halen. Verhalen over wijkbewoners die eindelijk weer zingeving en een fijne plek vonden, verhalen over winst die werd aangewend voor de ontwikkeling van kennis en talenten van kinderen en verhalen over verwaarloosde en verpauperde plekken die weer floreren en veiliger worden.

Ook voor de BewonersBedrijven zelf ligt daar nog een uitdaging: laten zien wat ze met hun werkzaamheden bewerkstelligen en welke successen ze boeken. Het is een vraag waar veel van de ondernemingen mee worstelen. Er zijn inmiddels diverse methodes ontwikkeld voor het meten van zulke impact. Die zijn helaas vaak complex en tijdrovend en er wordt nog weinig gebruik van gemaakt. Dat is jammer, want de meetbaarheid en zichtbaarheid van het werk dat BewonersBedrijven verrichten, dragen bij aan vertrouwen en geloofwaardigheid en daarmee ook aan toekomstige samenwerkingen en opdrachten.

Het is belangrijk om de verhalen achter de cijfers naar boven te halen

SAMEN ZORGEN WIJ VOOR ONZE OUDEREN

BewonersBedrijf Noaberwijk Nijverheid biedt buurtbewoners abonnementen aan voor vervoer en tuinonderhoud.

Bestuurslid Andre Schutten vertelt: “De Nijverheid is een sterk vergrijsde wijk waar mensen graag blijven wonen. Dankzij het aanbod van ritjes naar de kapper, ziekenhuis of supermarkt en door het uitbesteden van hun tuinonderhoud kunnen mensen langer fijn thuis wonen. En weet je wat een mooi bijkomstig voordeel is? De vrijwilligers die de diensten leveren hebben ook tijd voor een bakkie en praatje. Zo voorkom je een hoop eenzaamheid.”

Veel wijkbewoners hebben een laag besteedbaar inkomen. Daarom probeert het BewonersBedrijf andere geldstromen aan te boren. Zo voeren ze een opdracht uit voor een wooncorporatie die sloopwoningen verhuurt aan jongeren. Die kunnen daar wonen in ruil voor betrokkenheid bij een sociale activiteit in de wijk. Een heel aantal van deze jongeren draait mee in het tuinonderhoud van Noaberwijk Nijverheid. Zo ontstaat ook meer interactie tussen jongeren en de ouderen. BewonersBedrijf Noaberwijk Nijverheid vervult daarmee een belangrijke rol in de wijk.

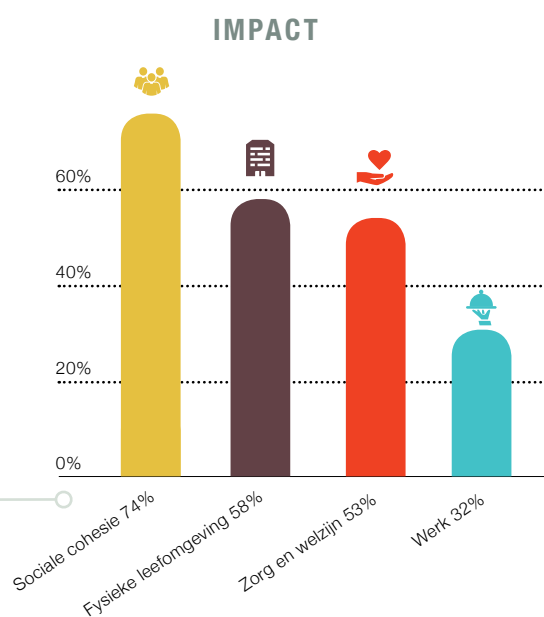
Hoewel de financiële positie van dit BewonersBedrijf nog niet zo solide is, is de maatschappelijke impact heel groot. Ze komen veel achter de voordeur en pikken snel signalen op. Zo zijn ze ook van onschatbare waarde voor de welzijnsorganisatie, en kunnen ze bewoners vaak naar instanties doorverwijzen. Andre beaamt dat: “Veel van de impact die BewonersBedrijven creëren is niet in euro's of cijfers uit te drukken.”

Leefomgeving verbeteren

We vroegen de deelnemers van het onderzoek om maximaal twee gebieden te noemen waarop ze impact hebben. Voor de meeste deelnemers was het lastig om zich tot twee te beperken. Als je eenmaal aan de slag gaat met de leefbaarheid, heeft dat vrijwel vanzelfsprekend een uitwerking op meerdere terreinen. Pak je bijvoorbeeld armoede aan, dan begeef je je vroeg of laat ook op het gebied van onderwijs en werkgelegenheid.

Naast deze vier hoofdthema's houden BewonersBedrijven zich ook bezig met:

- armoede
- kansen voor kinderen en onderwijs
- sociaal isolement doorbreken
- milieu en duurzaamheid
- vergroten autonomie van wijkbewoners.

MET ELKAAR

Projectleider BewonersBedrijven Marieke Boeije: "Bij verschillende BewonersBedrijven zag ik alle lagen van de bevolking samenkomen. Dat is vrij uitzonderlijk en niet altijd makkelijk te bewerkstelligen. Het is daarmee geen exclusief feestje. Buurtbewoners werken met elkaar aan opdrachten, hebben klanten over de vloer, houden het gebouw open en schoon. Kortom: er moet een hoop gebeuren, en dat doen ze samen met een no-nonsense houding. De nadruk ligt niet op problemen maar op mogelijkheden en aanpakken."

Reinout Kleinhans is universitair hoofddo-
cent bij de Technische Universiteit Delft en
volgt de ontwikkeling van BewonersBedrijven
al jaren. Hij is optimistisch over de ontwik-
kelingen van BewonersBedrijven.

“De BewonersBedrijven zitten in de lift. Het komt nu van de grond. Ze ontstaan in gebieden waar echt iets nodig is, of er nu sprake is van het wegvallen van voorzieningen, of van armoede en werkloosheid.”

“De financiële kwetsbaarheid van sommige initiatieven blijft een aandachtspunt. Het is soms echt sappelen,” ziet Kleinhans. “Het is verleidelijk om achter het geld aan te lopen, maar dat betekent ook dat sociale doelstellingen onder druk komen te staan. BewonersBedrijven voeren veel taken uit met een grote maatschappelijke impact. En het lukt ze om mensen uit de buurt te betrekken voor wie het niet vanzelfsprekend is om mee te doen.” Toch worden BewonersBedrijven juist daar vaak niet voor betaald. Kleinhans: “De vraag is dan hoe je een balans vindt tussen zakelijke doelen en sociale impact?”

“BewonersBedrijven voeren veel taken uit met een grote maatschappelijke impact. En het lukt ze om mensen uit de buurt te betrekken voor wie het niet vanzelfsprekend is om mee te doen.”

Co-productie bewoners én overheid

In Nederland verloopt samenwerking met gemeenten vaak moeizaam, merkt Kleinmans op. “Vijf jaar geleden zag je heel duidelijk dat gemeenten nog niet klaar waren voor deze vorm van zelforganisatie van bewoners. Ik zie dat BewonersBedrijven en gemeenten nog altijd worstelen met samenwerking.” Meer support, meer samen optrekken, dat is nu nodig, vindt Kleinmans. “Ik heb veel vertrouwen in coproductie door bewoners én de overheid die allemaal vanuit hun eigen expertise bijdragen aan een gezamenlijk product.”

Nederlandse BewonersBedrijven ontwikkelen zich wat dat betreft ook in een heel andere context dan hun evenknieën in het Verenigd Koninkrijk. Kleinmans: “In Schotland is de verzorgingsstaat niet zo ver ontwikkeld. De overheid heeft zich al lang geleden terug getrokken. De ontwikkeling en verandering komt dus voor een groot deel uit de bewoners zelf voort, al krijgen ze wel steun van de overheid. Doordat er veel support en een goede infrastructuur is voor bewoners, zijn ze in staat om veel zelf te regelen.”

Vastgoed verdient aandacht

Vastgoed blijft een aandachtspunt, vindt Kleinmans. “Op dat gebied zijn we voor mijn gevoel nog te weinig opgeschoten.” De eerste BewonersBedrijven gingen aan de slag toen het effect van de crisis nog goed merkbaar was. Het lukte toen nog weleens om een oud schoolgebouw voor een schappelijk bedrag te huren of kopen. Dat is met het aantrekken van de economie sterk veranderd. Kleinmans: “De economie trekt aan en gemeentes kunnen meer vragen voor verhuur of verkoop van een pand aan een marktpartij.” Dat maakt het veel lastiger voor BewonersBedrijven om vastgoed in handen krijgen, terwijl zulke assets echt de sleutel zijn voor een duurzame sociale onderneming.

..... Reinout Kleinmans was eerder betrokken bij uitgebreid kwalitatief onderzoek waarin startende BewonersBedrijven gedurende lange tijd werden gevolgd.

In contact met de buurt

Welke communicatiemiddelen zetten BewonersBedrijven in?

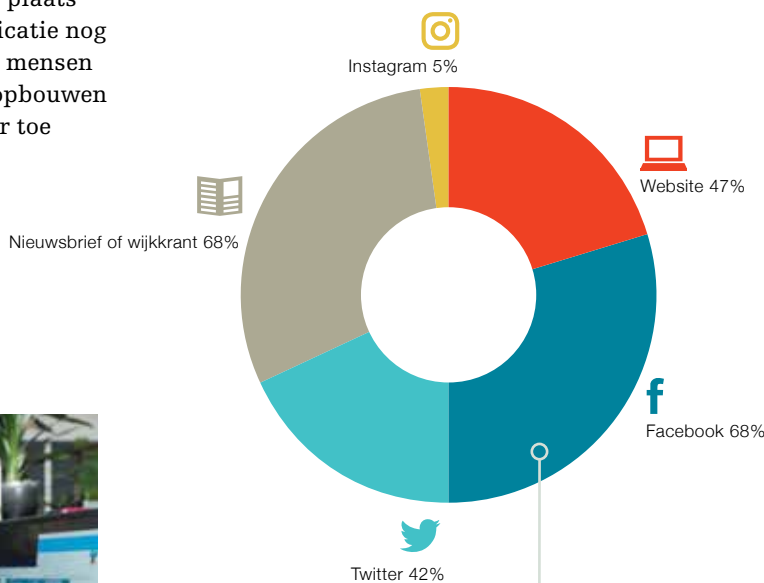
De 'ouderwetse' wijkkrant

De wijkkrant is een veel ingezet medium. Ondanks de opkomst van de ja/nee sticker op de brievenbus blijkt het krantje geliefd onder veel wijkbewoners. BewonersBedrijven maken gebruik van de middelen die passen bij de doelgroep. Het lukt BewonersBedrijven daardoor ook goed om bewoners te bereiken voor wie lezen en computervaardigheden niet vanzelfsprekend zijn. Die toegankelijkheid en laagdrempeligheid kenmerken BewonersBedrijven.

De face to face kennismakingen op een fysieke ontmoetingsplek maken of kraken het succes. Het hart van de BewonersBedrijven is persoonlijk contact, en wat dat betreft is het op zijn plaats om op te merken dat de offline communicatie nog belangrijker is dan online. De plek waar mensen sociale contacten opdoen, een netwerk opbouwen en misschien eens een bekende mee naar toe nemen.

De face to face kennismakingen op een fysieke ontmoetingsplek maken of kraken het succes

COMMUNICATIEMIDDELEN VAN BEWONERSBEDRIJVEN

Facebook is een belangrijk platform om met bewoners en andere betrokkenen in contact te komen. Geheel tegen de maatschappelijke trend van Facebookverlaters in, is het sociale media platform voor BewonersBedrijven een belangrijk communicatiemiddel.

BEWONERS AAN HET ROER

Bij een BewonersBedrijf staat altijd een collectief van bewoners aan het roer. Vaak in de vorm van een kerngroep of bestuur en er is dus niet één ondernemer die de koers bepaalt. Op deze manier wordt geborgd dat verschillende belangen en gezichtspunten een plek krijgen en de onderneming echt van de wijk is. Communicatie met de wijk blijft daarom een belangrijke prioriteit.

Vaak wisseling van de wacht

Toch is communicatie bij veel BewonersBedrijven een post die er makkelijk bij inschiet, al was het maar omdat de hoeveelheid taken onderschat wordt. Projectleider BewonersBedrijven Marieke Boeije: "Andere werkzaamheden krijgen vaak voorrang en in de praktijk ligt de verantwoordelijkheid voor communicatie bijvoorbeeld bij stagiaires of andere tijdelijke medewerkers."

"Doordat er vrij vaak een wisseling van de wacht is, is het lastig om continuïteit op te bouwen. Dat is jammer, omdat het informeren en bereiken van diverse stakeholders een blijvende noodzaak is voor het creëren en behouden van draagvlak. Ook vraagt de diversiteit aan stakeholders om meerdere communicatie strategieën en die bepaal je niet even in een vrij uurtje."

Een publieke voorziening in een achterstandswijk kan absoluut geen oude rommel zijn

DORP IN DE GROTE STAD

"Je woont in de Indische Buurt dicht op elkaar. De straten hebben brede trottoirs met bankjes. Dat nodigt uit tot contact met elkaar. Het is een dorp in de grote stad en veel meer dan een plek om alleen te wonen."

Zijn liefde voor de Meevaart is aanstekelijk. "Ik verkondig graag het evangelie van de Meevaart. Ik ben echt verliefd op de Meevaart."

Het is moeilijk om níét enthousiast te worden van Rob, één van de vrijwilligers van de Meevaart, een Bewoners-Bedrijf in Amsterdam. Zelf woont Rob in de Pijp, maar hij stapt een paar keer per week op de fiets naar de Indische Buurt. Een buurt waar 23.000 mensen met meer dan honderd nationaliteiten op een vierkante kilometer wonen en even zoveel buurtorganisaties actief zijn.

Maakt de Meevaart je gelukkig?

De vraag die de mensen achter de Meevaart zichzelf en anderen keer op keer stellen: maakt de Meevaart mensen gelukkiger? Voel je je hier happy? Wat leer je hier? Heb je hier mensen leren kennen die je gelukkiger maken? Een eerste stap richting dat geluk is een mooi en goed functionerend gebouw waar iedereen terecht kan, waar mensen graag willen zijn. Het pand trekt buurtbewoners aan, daar is Rob van overtuigd. "Een publieke voorziening in een achterstandswijk kan absoluut geen oude rommel zijn. Het gebouw moet er echt top uitzien." En net zo belangrijk: "We zijn geen gesloten bolwerk. We hebben geen vaste gebruikers die de dienst uitmaken."

Ondertussen is het gebied rondom de Javastraat aan het verhippen, vertelt Rob 'De Hollanders zijn weer terug,' zeggen huidige bewoners. De mix wordt door de meesten als prettig ervaren. Nieuwe bewoners van de wijk krijgen van de buurtgids – Rob is er ook één – een rondleiding door de wijk. Deze groep bewoners bereik je digitaal met flyers en een website, maar voor andere bewoners werkt persoonlijk contact weer beter. "De kracht van tamtam moet niet worden onderschat. Een kwart van de buurtbewoners is praktisch analfabeet. Ze lezen geen flyers of een buurtkrantje. Je moet het echt hebben van mondelinge communicatie. Als ik wat vertel in de Meevaart is het al aan de andere kant van de wijk voordat ik er zelf ben."

Welzijn op recept

Meevaart maakt ook gebruik maken van bestaande netwerken in de wijk. Samen met huisartsen werken ze bijvoorbeeld aan 'welzijn op recept', een manier om mensen te bereiken die in een ongewild isolement verkeren en niet zomaar het buurtcentrum binnenlopen.

Op weg naar een nieuwe economie

Onze zevenmijlslaarzen

Onze agenda

In 2019 presenteerden we voor het eerst cijfers over de sector aan de mensen achter BewonersBedrijven, geïnteresseerde gemeenten en betrokken fondsen. Daardoor was het een uitgelezen moment om toekomstplannen te smeden. Waar gaan we hard aan werken?

1 Krachtig zakelijk profiel en sterke eigen identiteit

“Individuele ervaring maken we gemeenschappelijk”

BewonersBedrijven hebben een zakelijk profiel waarmee ze maatschappelijke impact creëren. De sector profileert zich met een cijfermatige onderbouwing en voorbeelden van financiële en sociale impact. Lokaal werken BewonersBedrijven aan de relaties met de wijk, bedrijfsleven, overheid en andere organisaties. Welzijnsorganisaties en BewonersBedrijven zijn complementair aan elkaar.

2 Maatschappelijk vastgoed als belangrijke basis

“Het gezamenlijk vastgoed maken we toegankelijk”

Vastgoed wordt een uitvalsbasis, versterkt het verdienmodel en biedt continuïteit. Maatschappelijk vastgoed is van ons allemaal! De toegang moet actief worden verbeterd. Buurtrechten zoals het Right to Bid krijgen daarom een plek op de nationale politieke agenda. Creatieve instrumenten zoals Social Impact Bonds en sociale hypotheek dragen bij aan de financiering ervan. Gemeenten kijken bij verkoop van maatschappelijk vastgoed in de toekomst meer naar maatschappelijk rendement en minder naar economisch rendement.

3 Springplank naar sociaal ondernemerschap

“Meedoen zetten wij voorop”

BewonersBedrijven zijn een springplank naar arbeidsparticipatie en sociaal ondernemerschap. Daarom zoeken we naar vernieuwende vormen van participatie, re-integratie en coöperatief ondernemen. Zinnvolle participatie, het creëren van betaalde werkplekken en het bereiken van maatschappelijke doelen gaan bij BewonersBedrijven samen.

CRABBEHOEVE ZET EERSTE HANDTEKENING

Toekomstagenda opgesteld op 12 april 2019 door de deelnemers aan de bijeenkomst “BewonersBedrijven: Samen bouwen aan een sterke sector” bij BewonersBedrijf KruiskampOnderneemt! in Amersfoort.

4 Impact is vanzelfsprekend en meetbaar

“Geluk kunnen wij meten”

Er zijn veel methodes om impact meten. Die maken we inzichtelijk. Daardoor kunnen alle BewonersBedrijven laten zien welke waarde ze toevoegen, terwijl ze vaak nog kosten besparen ook. Impact is de rechtvaardiging, de verantwoording en de sleutel tot toekomstige samenwerking en opdrachten. Impact in kaart brengen is daarbij een manier om aan buurtbewoners, vrijwilligers en andere betrokkenen te laten zien wat het resultaat is van de tijd en energie die zij hebben vrijgemaakt.

5 Maximale energie naar de maatschappelijke doelen

“Ontzorging gaan we regelen”

Alle BewonersBedrijven investeren veel tijd in beheer, financiële administratie en werkgeverschap, maar ook aan bureaucratische procedures. Er zouden een hoop uren vrij komen als BewonersBedrijven via een collectieve dienst ontzorgd worden. Knellende wet- en regelgeving moet worden aangepakt en procedures versimpeld.

Samen bouwen we aan een sterke sector!

Een mooi begin! (maar we zijn er nog niet...) Er zijn – buiten de 19 deelnemers aan dit onderzoek – nog veel meer BewonersBedrijven in Nederland die positief bijdragen aan de leefbaarheid in wijk of dorp. Maar dit onderzoek is een goed uitgangspunt. Een uitgangspunt voor meer onderzoek de komende jaren zodat we de groei en de ontwikkelingen van de sector op de voet kunnen volgen.

Met de cijfers van nu in beeld en de praktijkvoorbeelden in de spotlights, gaan we de zichtbaarheid van de sector te vergroten. Zodat er meer vertrouwen ontstaat dat leidt tot meer gegunde opdrachten en contracten in het publieke domein. In groen, openbare ruimte, welzijn en in zorg. Tot betere toegang tot nieuwe producten en markten. Tot meer vastgoed in bezit of beheer. Zo ontstaat een grotere economische machtspositie van waaruit BewonersBedrijven vanzelfsprekend serieus genomen worden als partij die meebeslist over belangrijke ontwikkelingen in de wijk.

HOE GAAN WE VERDER BOUWEN AAN BEWONERSBEDRIJVEN?

Met de gezamenlijke toekomstagenda in de hand, de cijfers in de achterzak en de vele inspirerende praktijkvoorbeelden op ons netvlies, willen we verder bouwen aan sterke BewonersBedrijven!

Dat willen we doen door BewonersBedrijven te ondersteunen en te faciliteren bij het professionaliseren in verschillende levensfasen. Daarbij denken we aan:

- Helpen opstarten van nieuwe BewonersBedrijven in onder andere zorg en welzijn, energie en duurzaamheid en maatschappelijk vastgoed
- Vergroten van ondernemerscapaciteiten en kennis
- Vergroten van financiële duurzaamheid van nieuwe en bestaande BewonersBedrijven

Verbeteren van het ecosysteem voor BewonersBedrijven zodat zij beter kunnen functioneren.

- Verbeteren van toegang tot financiering en vastgoed
- Verbeteren en toegankelijk maken van impactmeting voor BewonersBedrijven
- Werken aan de beeldvorming en samenwerking met gemeenten

DOE JE MEE?

Jouw kennis, ervaring en hulp zijn onmisbaar om BewonersBedrijven naar een hoger plan te tillen.

Of je nu bij een fonds, de gemeente, een welzijnsorganisatie, woningcorporatie of een BewonersBedrijf werkt – je hebt vast een eigen antwoord op de vraag wat BewonersBedrijven nodig hebben. (Zoals je ook weet wat ze kunnen missen als kiespijn!) We gaan door met het verzamelen en verspreiden van deze ideeën en kennis. Schrijf ons: info@lsabewoners.nl

Prikbord

Onze extra's

Wil je meer weten over de ontwikkelingen? Of over wat BewonersBedrijven doen? Hier vind je onze extra's: een greep uit de onderzoeken waar we aan bijdroegen de afgelopen jaren, een paar leuke filmpjes uit de praktijk (waaruit nog beter blijkt welke impact ze hebben!) en meer.

INTERNATIONAAL ONDERZOEK

We deden mee aan een vergelijkend onderzoek onder **BewonersBedrijven** in Zweden, Engeland en Nederland. Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van **Power to Change**.

ONDERZOEK NAAR BELEID

In 2019 verscheen het **OECD rapport over sociaal ondernemen in Nederland**.

De OECD heeft in opdracht van de Europese Commissie onderzoek gedaan naar sociaal ondernemerschap in Nederland. In dit rapport wordt het Nederlandse ecosysteem voor (community based) sociale ondernemingen en sociaal ondernemerschap geanalyseerd en geeft de OECD aanbevelingen.

BEWONERSBEDRIJF SELWERD

Filmpje van een wijkbedrijf in de Groningse wijk Selwerd waar bewoners werken, ondernemen, leren en elkaar ontmoeten.

ON AIR

We werden uitgenodigd door BNR om in een radioprogramma te vertellen over BewonersBedrijven. Een uitgelezen moment om aan een nieuw publiek te vertellen over de opkomst van een nieuwe sector.

BEWONERSBEDRIJF COPERNIKKEL

Filmpje van een sociale coöperatie in de wijk Boschveld in Den Bosch.

INTERESSANT RAPPORT

Gemeente Den Haag wilde graag de kracht van actieve bewoners meer gaan benutten en vroegen ons een onderzoek te doen onder een aantal wijkondernemingen.

BEWONERSBEDRIJF MEEVAART

Filmpje van Stichting Meevaart: Een belangrijke ontmoetingsplek voor bewoners van de Indische Buurt in Amsterdam.

VOORBEELDDOCUMENTEN

Deze ontwierpen we om startende BewonersBedrijven te ontzorgen. Zoals: Modelstatuten, functieprofielen en vrijwilligersovereenkomsten. Daarvan werden de modelstatuten het vaakst gebruikt.

CHECKLISTS

Hulmiddelen die we maakten om te helpen bij complexe vraagstukken. Bijvoorbeeld om te controleren of de aansprakelijkheid van het bestuur goed is geregeld. Of een check op de financiële gezondheid van het BewonersBedrijf.

De deelnemers

Ons land zit vol bevlogen BewonersBedrijven

Wie deed mee?

Voor dit onderzoek zijn we op pad gegaan en hebben 19 BewonersBedrijven binnenstebuiten gekeerd. We voerden gesprekken met ze en vroegen jaarcijfers op.

Heechterp Schieringen Leeuwarden
www.bewonersbedrijfheechterpschieringen.nl

De Gasfabriek Alkmaar
www.gasfabriek.com

Westside Sloterveer Amsterdam
www.westsidesloterveer.nl

De Meevaart Amsterdam
www.meevaart.nl

Wijkbedrijf Nieuwland Schiedam
www.nieuwlandschiedam.nl/wijk-onderneming-nieuwland

Crabbehoeve Dordrecht
www.crabbehoeve.nl

Fort Vreeswijk Nieuwegein
www.fortvreeswijk.nl

De Copernikkel Den Bosch
www.copernikkel.nl

Ik Wil Eindhoven
www.stichtingikwil.nl

Wijkbedrijf Selwerd Groningen
www.wijkbedrijfselwerd.nl

Wijkbedrijf Dieze Zwolle
www.wijkbedrijfdieze.nl

Op Eigen Houtje Emmen
www.pand88.nl

Zuid Doet Samen Apeldoorn
www.zuiddoetsamen.nl

Noaberwijk Nijverheid Hengelo
www.noaberwijk-nijverheid.nl

Berflo Bedrijf Hengelo
www.berflobedrijf.nl

Beien Enschede
www.beien.nl

Malburgen Arnhem
www.bewonersbedrijfmalburgen.nl

Kruiskamp Onderneemt Amersfoort
www.kruiskamponderneemt.nl

't Luukske Wellerlooi
www.luukske30.nl

“Buurtbewoners worden weer eigenaar van hun wijk en kunnen daar dan ook verantwoordelijkheid voor nemen.”

De Postcode Loterij maakte met hun bijdrage de ontwikkeling van BewonersBedrijven de afgelopen jaren mogelijk. In een interview vertelt Hoofd Goede Doelen Margriet Schreuders waarom zij dat belangrijk vonden.

Waarom heeft de Postcode Loterij een project als BewonersBedrijven gefinancierd, wat waren destijds belangrijke elementen voor jullie?

“BewonersBedrijven werken met bewoners in buurten in het hele land om deze leefbaarder te maken. Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij heeft de LSA kunnen werken aan dit doel door bewoners bij elkaar te brengen, kennis te delen en bewonersbedrijven te steunen. Voor ons is sociale cohesie in Nederland een belangrijk onderwerp en wij zien dat de LSA hier een behoefte in vervult.

We vinden het bijzonder dat ondernemende buurtbewoners gezamenlijk een bedrijf in hun eigen buurt opzetten om de buurt beter, socialer en vaak veiliger te maken. Hierdoor nemen buurtbewoners in sommige gevallen ook taken van de gemeente over omdat blijkt dat zij hun eigen buurt beter kennen.”

Wat vinden jullie van de resultaten van het onderzoek?

“Wij zien dat deze nieuwste vorm van particulier initiatief goede resultaten oplevert. Buurtbewoners worden weer eigenaar van hun wijk en kunnen daar dan ook verantwoordelijkheid voor nemen. Het

gezamenlijk werken aan een maatschappelijk doel zorgt vaak voor betrokkenheid en verbondenheid waardoor sociaal isolement doorbroken kan worden. De sociale cohesie in buurten en wijken in verschillende delen van het land verbetert daardoor.”

Hoe dragen BewonersBedrijven wat jullie betreft bij aan jullie missie om een groene en rechtvaardige wereld te steunen?

“LSA is een organisatie die werkt aan het bevorderen van sociale cohesie in Nederland en ondersteunt bewoners bij het opzetten van bewonersbedrijven. Dit steunen wij namens de deelnemers van de Loterij graag. Daar komt bij dat deze BewonersBedrijven juist ook in de buurten werken waar onze deelnemers wonen. Op deze manier vindt de concrete bijdrage van de deelnemers van de loterij ook een directe weg naar de buurten waar onze deelnemers wonen. Zij zien dus duidelijk en direct resultaat van hun bijdrage aan het goede doel.”

Wat is volgens jullie nodig om deze beweging verder te brengen?

“Wij zijn blij dat we positief hebben kunnen bijdragen aan deze beweging van ondernemend bewonersinitiatief. We hopen dat dit verder zal leiden tot groei van het aantal BewonersBedrijven die samen met bewoners werken aan de verbetering van leefbaarheid in eigen dorp of stad.”

Dit onderzoek werd in 2018 uitgevoerd door medewerkers van het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners aan de hand van jaarcijfers 2017 en gesprekken met de deelnemers.

Wil je deze publicatie doorsturen naar je collega's, bekenden of burens? Je kunt 'm downloaden op www.Isabewoners.nl/ondernemen/publicatie.

Wil je reageren op dit onderzoek of kom je graag met ons in contact? Stuur ons even een mail! Dat kan op info@Isabewoners.nl. Op de hoogte blijven kan via www.Isabewoners.nl/nieuwsbrief.

www.Isabewoners.nl
[Twitter @LSAbewoners](https://twitter.com/LSAbewoners)
facebook.com/Isa.bewoners